

BiH - zemlja nekontrolisanog smeća

Nedostaje nam CEKERA I KAZNI

Nemar bh. države i građana uskoro bi mogao postati koban za naše prirodno okruženje. U cijeloj BiH pokraj puteva, naselja, u prirodi leže gomile otpada, „cementirani“ zidovi najlonskih kesa i ostale plastične ambalaže

PIŠE: Berina Pekmezović

Gdje god odem, počev od pijace, do prodavnice, bez obzira što nosim platneni ceker sa sobom, ništa ne mogu kupiti a da mi to nije stavljeno u najlon vreću - kaže Halida Vuković, direktorica Udruženja za podsticanje uravnoteženog razvoja i kvalitet života *Fondeko*. Dodaje da, bez obzira što insistira na tome da joj ne treba najlonska vrećica, na kraju uvijek do-

đe kući sa pet najlonskih vreća u jednoj platnenoj, koju uvijek nosi sa sobom. - Tih pet najlon vreća bacim u smeće. Svi znamo koliko vremena treba da se razgradi najlon vreća. Drugi će ih baciti u park, pred kuću ili u rijeku, što je najčešće i slučaj! Sva ona naselja, gradovi i sela, koji su pored rijeke, su puni najlon vreća! - kaže naša sagovornica i napominje da je zatrpanost najlonskim kesama problem koji se mora sistemski riješiti.

NAPLAĆIVATI KAZNE

Udruženje kao rješenje vidi zakon kojim bi bilo propisano da se najlon vrećice koje sada dobijamo besplatno, počnu plaćati, ako se već ne mogu zabraniti. - One svakako nisu besplatne. Uračunate su u cijenu proizvoda koji kupujemo, jer ništa na svijetu nije besplatno, pa ni ta vreća ne može biti - kaže Halida Vuković. Misli da bi moguće rješenje bilo to da se vrećice prave od deblje plastike, jer bi, u tom slučaju, više koštale, a i

racionalnije se koristile.

Direktorica *Fondeka* smatra da u BiH nije dovoljno razvijena građanska svijest. Najefikasniji način da se građani osvijeste bio bi da se počnu naplaćivati kazne za svako neprikladno odlaganje otpada:

- Gdje god imate da se neko naplati kazna za nešto što je uradio, drugi put će dobro razmisliti hoće li ponoviti isto. Uveli smo *Eko policiju* od koje ne vidim puno rezultata, a mogla bi puno toga uraditi.

ODBAČENE PLASTIČNE KESE SE NALAZE POSVUDA: NA LIVADAMA, U PARKOVIMA, IZLETIŠTIMA, POKRAJ PUTA, PLOVE RIJEKAMA, NJIŠU SE NA GRANAMA DRVEĆA, LETE...

Papir je skup...

Papirne kese u prošlosti su zamijenjene plastičnim zbog finansijskih, ekoloških i praktičnih razloga. Papirne kese jesu biorazgradive, ali su mnogo skuplje. U transportu, na otpadu i u prodavnicama zauzimaju mnogo veći prostor, troši se više energije pri njihovoj proizvodnji, koja također više zagađuju zrak i vodu.

Misli da plastične kese nisu jedini problem s kojim se susrećemo. Kao primjer je navela situaciju u njenom bližem životnom okruženju - na Marindvoru u Sarajevu. Budući da se zgrada nalazi uz glavnu ulicu, ne postoji mjesto na kojem bi se mogli smjestiti kontejneri. Zbog toga stanari smeće odlazu pokraj ulaznih vrata u zgradu. - **Općina je određivala gdje će biti postavljeni kontejneri i gdje će se smeće ostavljati pred vratima. Okolo su radnje i sva kartonska ambalaža se ispred iznosi, a te ogromne kutije su nabacane jedna na drugu. Smeće se iznosi od osam do deset sati, kada bi komunalno trebalo da ga odveze** - požalila se naša sagovornica. Da bi ušla u stan, prvo mora ukloniti sve to smeće. Upoznata je s tim da u svijetu postoje u zemlju ukopani kontejneri, te da bi to i za nas bilo rješenje. - **Ako ništa, bar u ovim ulicama gdje nema prostora da se postavljaju klasični kontejneri** - zaključila je - Halida Vuković.

GUBITAK NOVCA

U BiH, a ni njenim entitetima, još uvijek ne postoji važna strategija za upravljanje otpadom.

- **To je tragična situacija ukoliko znamo kakav je negativni**

Hiljadu milijardi američkih kesa godišnje

Prema procjeni Zavoda za zaštitu okoliša SAD-a, godišnje se u svijetu potroši između 500 i 1000 milijardi plastičnih vrećica. Prema nekim istraživanjima, nekontrolisano korištenje, neodgovarajuće odlaganje i masovna proizvodnja plastičnih vrećica spadaju među glavne krivce za ugibanje više od milijardu ptica i oko 100 000 morskih sisavaca godišnje.

Anes Podić

uticaj otpada na životnu sredinu. S druge strane, mnogo se novca može dobiti reciklažom otpada, te otvoriti nova radna mjesta u industriji reciklaže -

> I ono malo propisa i planova koji postoje uglavnom se ne poštuju

kaže Miodrag Dakić, voditelj Centra za životnu sredinu iz Banje Luke. Kao i Halida Vuković, i on smatra da bi se problem sa plastičnim kesama najbolje mo-

gao riješiti naplaćivanjem istih i ponudom kesa od biorazgradivih materijala. - **A ostala plastična ambalaža bi se trebala smanjiti. Plastične boce od PET plastike, koje su vjerovatno najznačajnije po količini u ukupnom plastičnom otpadu, trebale bi se preuzimati i plaćati, te reciklirati** - dodao je Dakić. Smatra da uticaj koji plastična ambalaža ima na životnu sredinu, uklju-

EU ukida plastične kese

U zemljama EU ove godine bi trebala stupiti na snagu zabrana upotrebe plastičnih kesa, pa je u mnogima već odavno počelo njihovo povlačenje iz upotrebe. U Irskoj se naplaćuju visoke kazne onima koji koriste plastične kese, a povlačenje ovih kesa iz upotrebe u Australiji započelo je 2008. godine.

čujući i plastične kese, je uglavnom manji od vizuelnog zagađenja koji taj otpad ima. Mogući negativni uticaj, prema njegovom mišljenju, zavisi od plastične ambalaže, njene količine, te lokacije na kojoj se nalazi: - **Najgora situacija nastaje kada se plastična ambalaža spaljuje, a za to se povećava šansa ako je ta ambalaža nepropisno odložena u prirodi.**

Da bi se ljudi osvijestili i shvatili opasnost od nepropisno odloženog otpada, posebno plastičnog, moraju se prije njih osvijestiti nadležne institucije,

od državnog pa sve do lokalnog nivoa, koji su odgovorni što ne postoje planovi i propisi koji bi regulisali ovu oblast.

- Naravno, čak i oni propisi i planovi koji postoje uglavnom se ne poštuju, tako da je nerealno da se očekuje od građana da promijene ovakvo stanje u oblasti upravljanja otpadom na ovim prostorima – dodao je Dakić. Ukoliko se ne riješi ovaj problem, posljedice bi bile da i dalje zagađujemo životnu sredinu i bacamo resurse koje možemo reciklirati. - To znači da bacamo novac koji bismo mogli koristiti za mnogobrojne društvene potrebe kod nas. Odgađanjem uređenja ove oblasti dovest ćemo se u situaciju da ćemo imati veoma malo vremena da uskladimo propise i standarde u ovoj oblasti sa EU.

SVE ODE U CRNO MORE I JADRAN

- Prema našim statistikama, svaki građanin BiH godišnje proizvede oko 250 kilograma smeća. Glavni problem je to što je samo dio BiH pokriven odvozom smeća. Imate gomile općina gdje odvoza smeća uopšte nema, ili je to nešto

Vrećice od kukurznog škroba

Plastičnoj vrećici u prirodi je potrebno 400 do hiljadu godina da bi se razgradila i jasno je da se brzo mora pronaći biorazgradiva alternativa. Kao sirovina za proizvodnju takvih vrećica koristi se kukurzni škrob u kombinaciji sa vrstom biorazgradivog polimera, što omogućava da vrećica bude ekološka, a ujedno čvrsta, fleksibilna i otporna na vlagu i promjene temperature, zbog čega se može i više puta koristiti. One ne ispuštaju otrov dioksin i ksenoestrogen, a potrebno je samo šest sedmica da bi se razgradile. Biorazgradive vrećice su oko tri puta čvršće pri istoj debljini nego što su to klasične plastične vrećice. - Cijena uvođenja biorazgradivih kesa zavisi od mnogo faktora, ali bi u svakom slučaju bila manja od cijene saniranja negativnog uticaja koje imaju plastične kese – kaže Miodrag Dakić.

improvizovano. Imali ili ne ekološku svijest, stanovnici su prepušteni sebi – kaže Anes Podić, osnivač udruženja *Eko Akcija* iz Sarajeva. On navodi primjer sela Lokve ispod Bjelašnice, koje nekoliko godina nakon rata nije imalo odvoz smeća i oko sela su se vremnom pojavile divlje deponije. - Čim je država organizovala sve, dovela kontejner, natjerala ljude da plaćaju odvoz smeća, oko sela više deponija nema – pojašnjava Podić. Dodaje da su se nakon nedavnih poplava oko bh. rijeka pojavile deponije, te da plastične kese više ne predstavljaju najveći problem:

- Na obalama rijeke Bosne bilo je nasukano do četiri

metra visine kesa, što je jako mnogo. Trebat će možda desetak godina da se rijeke očiste. Nažalost, na kraju će sve to otići u Crno more ili Jadran. Međutim, to je državni projekat i mi kao nevladina organizacija tu ne možemo puno učiniti.

Ono oko čega su se svi do sada složili je da bi ovaj problem bio riješen ukoliko bi se plastične kese naplaćivale. Ako odete na pijacu i kupite deset vrsta povrća, dobit ćete deset najlonskih kesa kojima je rok trajanja dok ne dođete do kuće. - One će najvjerovatnije završiti u rijeci. Ako bi se uvelo obavezno plaćanje, i platite 20 feninga po kesi, to vam je dvije marke. To

onda niko neće uraditi, nego će otići sa cekerom na pijacu – smatra Anes Podić. Dodaje i to

da, kada bi se primijenio hrvatski model i uvela naknada za povratnu plastičnu ambalažu, stvari bi se dramatično promijenile u recikliranju PET ambalaže. - U Hrvatskoj ne možete više naći flašu da leži na cesti. Čak i kontejneri bivaju objijeni. U BiH bi taj model dao izvanredne rezultate. Vlast mora organizovati ljudima način da se njihov otpad odnosi na regularno sređenu deponiju. To je prvi korak – zaključio je. ●

Akcije u Brezi

Dokaz da mladi ljudi ponegdje u BiH ipak vode računa o svom okolišu, možemo naći u Brezi. Ekološko društvo 20. mart 1990, od decembra prošle godine, radilo je četiri akcije u Brezi, Kaknju i Varešu, a naziv kampanje je *Lokalna vlast i građani zajedno u rješavanju ekoloških problema*. Prikupljeno je 1.450 kg starog papira i 750 kg plastičnih boca. Posljednje četiri godine vode i kampanju *Smanji-koristi-recikliraj otpad*, te je za to vrijeme prikuplje-

**SVAKI GRAĐANIN BIH GODIŠNJE
PROIZVEDE OKO 250 KILOGRAMA SMEĆA
KOJE SE, UGLAVNOM, NEMA GDJE ODLAGATI**

no 35 tona starog papira i pet tona plastičnih boca. Smatraju da su plastične kese veliki problem sa kojim se treba boriti. Shodno tome, dva puta godišnje organizuju akciju *Recimo NE plastičnim kesama*.

Ginekološka
ordinacija
FEMINA

- ◆ Ginekološki pregled
- ◆ PAPA bris
- ◆ Kolposkopija
- ◆ Fotokolposkopija
- ◆ Ginekološki ultrazvuk
- ◆ Konsultacije

Vrijeme je
za pregled!

Anja Tomić-Čiča

dr mr sci

Specijalista ginekologije
i akušerstva
Ginekološki citolog

Tešanjaska bb

71000 Sarajevo

tel.: ++ 387 33 26 04 05

fax: ++ 387 33 26 04 06

Mob: +387 62 56 98 11